

11.16x30.95	1	עמוד 22	כותרת	גלובס -	23/05/2012	32142569-2
85300						

משבר גוש האירו / פרופ' שלמה מיטל

תקופת הצנע

היא מדוע אירופה זקוקה לניסוי כושל, כואב ורצחני כל-כך, כדי לאמת את ההשערה שצנע לא יושע. מדוע 11 מנהיגים באירופה נאלצו לעזוב את משרותיהם (סרקוזי הוא לא האחרון) אחרי הבחירות, מדוע נאלצו יוונים רבים להתאבד או לעזוב את מדינתם, ומדוע ישראל נאלצת להפעיל כעת תקציב חירום וצמצומים בגלל ה"שפעת" של אירופה?

(צילום: רויטרס)

צנע מביא למיתון, לירידה חדה במסים ולגידול בגירעון. מדוע אירופה זקוקה לניסוי כושל, כואב ורצחני כל-כך, כדי לאמת זאת? ייתכן שהאירו ישרוד - ואולי לא - מה שברור לרבים מהכלכלנים הוא שאירופה לעולם לא תחזור להיות ה"איחוד" האירופי כפי שהייתה

כמו במתמטיקה גם בכלכלה ישנן בעיות שאין להן פתרון, כך שבמצב הנוכחי, גם אם אירופה הייתה רוצה כעת ליצור גירעונות תקציביים גדולים יותר, אין היא יכולה, מפני שאין מי שילווה לממשלות אירופה כסף בריבית סבירה. ייתכן שהאירו ישרוד - ואולי לא - מה שברור לרבים מהכלכלנים הוא שאירופה לעולם לא תחזור להיות ה"איחוד" האירופי כפי שהייתה. ●

הכותב הוא חוקר בכיר במוסד שמואל נאמן

ה ניסוי המדעי הגדול בהיסטוריה מתרחש כעת. יש שתי קבוצות: קבוצת אירופה (קבוצת הניסוי) וקבוצת הבקרה (אמריקה). קבוצת אירופה בודקים את ההשערה הבאה: האם ניתן להביא לצמיחה ולשגשוג באמצעות קיצוצים וצנע. מי שמוכילה את תכנון הניסוי היא גרמניה. מי שמשלמים את המחיר הם, בינתיים, אורחי יוון, איטליה, אירלנד וספרד. לפני כשלוש שנים, שיעור ההתאבדויות ביוון היה הנמוך באירופה - 2.8 ל-100 אלף תושבים. היום שיעור זה כפול, והיגו הגבוה ביבשת אירופה. שיעור ההתאבדויות ביוון עלה ב-40% רק במחצית הראשונה של 2011. יוונים רבים איבדו תקווה.

הניסוי מצליח, החולים מתים. אירופה שוקעת במיתון, ומגיעה למסקנה שהייתה ידועה מראש - צנע לא עובד. כיצד יודעים? בזכות קבוצת הבקרה, ארצות הברית, שם הפוליטיקאים אינם מצליחים להשתלט על הגירעון התקציבי. קיים "וטוקראסי" (Vetocracy), לפי ההיסטוריון פרנק פוקוימה, המשמעות היא מערכת פוליטית שבה כל קבוצת לחץ או מפלגה יכולה לחסום כל הצעה של קבוצת לחץ או מפלגה אחרת, ולהטיל וטו. למולם של האמריקנים, קיפאון זה מונע צנע - וכתוצאה, קצב הצמיחה של הכלכלה האמריקנית הוא גבוה בהרבה מאירופה, ושיעור האבטלה בארצות הברית הוא נמוך בהרבה.

ניסוי ענק זה מרגיז, מפני שאזרחי כל העולם - כולל ישראל - ניווקים ממנו. ועדת הלסינקי אוסרת סוג זה של ניסוי בבני אדם. כלכלת אירופה גדולה מכלכלת ארצות הברית. מיתון באירופה משפיע על כל העולם, לרבות ישראל. ההאטה ביצוא הישראלי כבר מורגשת.

בעיות שאין להן פתרון

אם כן, מה על אירופה לעשות? עליה לתת לאזרחיה חזון ותקווה. לבנות חזון מעבר לצנע, לקיצוצים ולמיתון. למשל, להשקיע בתשתית הפיזית והחינוכית, בדיוק כפי שסין עשתה בשנים הראשונות של המשבר, וכפי שארצות הברית עשתה בשפל הגדול של שנות ה-30.

יש להכיר בעובדה שמעולם לא ניתן לרפא גירעונות תקציבי באמצעות צנע. מדוע? מפני שצנע מביא למיתון, מיתון מביא לירידה חדה במסים (מסים על רווחים נעלמים מפני שרווחים נעלמים), והצנע גורם לגידול בגירעון במקום לצמצום בו.

כיצד כן ניתן לצמצם גירעונות וחובות? אך ורק על-ידי יצירת צמיחה כלכלית. באמצעות יצירת ביקושים. תחילה על-ידי הממשלה ואחר כך בעזרת הציבור, שמצטרף כאשר האמון כי העתיד יהיה טוב יותר חוזר. אלו הם יסודות בכלכלה. והתהייה